

ζητήματα παιδείας

■ της **Γιάνας Γιαννουλοπούλου***

Ο παραπάνω στίχος είναι από την *Ωδή Πρώτη, ο Φιλόπατρις*, του Ανδρέα Κάλβου που εκδίδεται το 1824. Στην *Ωδή* αυτή ο ποιητής υμνεί την ιδιαίτερη πατρίδα του τη Ζάκυνθο, από την οποία έφυγε σε μικρή ηλικία και «εύχεται»:

(κγ')
As μη μου δώση η μοίρα μου
εις ξένην γην τον τάφον
Είναι γλυκός ο θάνατος
μόνον όταν κοιμώμεθα
εις την πατρίδα.

Τα πράγματα, όμως, ήρθαν διαφορετικά για τον Κάλβο. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1826, δίδαξε για χρόνια στην Ιόνιο Ακαδημία της Κέρκυρας και αποχωρεί από αυτήν το 1856. Επιστρέφει στην Αγγλία και ζει μέχρι το τέλος της ζωής του εκεί. Πεθαίνει το 1869 στο Λάουθ, στην κομητεία του Lincoln της ανατολικής Αγγλίας. Από ό,τι φαίνεται ο Κάλβος ήθελε να φύγει από την Κέρκυρα. Αυτή την αίσθηση μεταφέρει και ο Σεφέρης, όταν, έναν αιώνα σχεδόν μετά, περιφέρεται στους δρόμους της «Λούθας» το 1960 και γράφει στις *Δοκιμές*:

«Πολλά πρόσωπα νέων στους δρόμους και στα καπηλιά, αγόρια και κορίτσια, φαντάζομαι από τα εργοστάσια. Η Λούθα έχει τώρα μεγάλη βιομηχανία, φτάνει κονσέρβες, μπιζέλια κυρίως. Πρόσωπα υπερβόρεια. Οι Σκανδιναυοί έχουν βάλει τη σφραγίδα τους στην κομητεία. Μέσα στα ξανθά τούτα πρόσωπα, μέσα στους νοτισμένους δρόμους που θέλεις ν' αποκρυπτογραφήσεις, γίνεται βασανιστική η σκέψη που θέλει να λειτουργήσει ανάποδα, προς το παρελθόν, όπως μια μουσική που άκουσες ίσως και παλεύεις να ξαναθυμηθείς, που γυρεύει ν' αρπαχτεί από τα μπρούτζινα σκεύη που γυαλίζουν σ' ένα φωτισμένο δωμάτιο, από μια γυναίκα που έσκυψε στο παράθυρό της, από τον σαββατιάτικο ερωτισμό τούτων των νέων, και ν' ανηφορίσει προς αυτόν τον δύσκολο και πεισματικό χαρακτήρα. Ακούς μονάχα τη φωνή του:

*Αι! των θνητών η ελπίδες
ως ελαφρά διαλύονται
όνειρα βρέφους. χάνονται
ως λεπτόν βόλι εις άπειρον
βάθος πελάγου* (ΧΙ, κα')

Είσαι αποκαμωμένος. Λες: καλύτερα που είναι έτσι η φύση των πραγμάτων. Λες: ίσως το θέλησε να κάψει τα γεφύρια πίσω του. Ίσως το θέλησε να τον αφήσουμε ήσυχο εκεί στον

«Με είδε το πέμπτον του αιώνας εις ξένα έθνη»

πράσινο αυλόγυρο της Αγίας Μαργαρίτας. Τούτη η φωνή είναι για μας. Γι' αυτόν ίσως να είχε φυράνει σαν τα νερά της Βόρειας θάλασσας»

(Γ. Σεφέρης, *Δοκιμές*, Αθήνα: Ίκαρος, 1974, βλ. και Ανδρέας Κάλβος, *Αλληλογραφία*, Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη, 2014).

Ο προσεκτικός αναγνώστης της στίλης μας θα παραξενευτεί ίσως με την φιλολογική χροιά του παρόντος σημειώματος. Αφορμή για την αναφορά στον Κάλβο και την οσφαιρική ανάγνωση της ποίησης και του «παισματικού χαρακτήρα» του δεν είναι παρά η γενική τάση που παρατηρείται στους νέους και τις νέες μας σήμερα «να πάνε στο εξωτερικό». Νέοι επιστήμονες, φοιτητές, ακόμη και μαθητές μοιάζει να θεωρούν ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει πια κανένα μέλλον και ότι η ελπίδα βρίσκεται μόνο «αλλού», «έξω από δω». Πρόσφατα, η ειδησεογραφία ασχολήθηκε με το πλήθος των θέσεων γιατρών που έμειναν κενές, ενώ προκηρύχθηκαν στις ΤοΜΥ (Τοπικές Μονάδες Υγείας), σε όλη τη χώρα και ιδιαίτερα σε μικρές πόλεις και νησιά. Και, επειδή αυτά τα φαινόμενα δεν είναι πλέον εξαίρεση, πρέπει να στοχαστούμε και να εμβαθύνουμε σε αυτά. Να επιμείνουμε στην ουσία τους πέρα από τα αυτονόητα συνδικαλιστικά επιχειρήματα: ναι, οι θέσεις αυτές των γιατρών δεν είναι μόνιμες, είναι κακοπληρωμένες. Επιπλέον, οι μικρές πόλεις και τα νησιά δεν αφήνουν και περιθώρια για τον προσοδοφόρο ελευθεροεπαγγελματισμό των γιατρών.

Ναι, οι ευκαιρίες για τους νέους επιστήμονες στη χώρα είναι ελάχιστες. Ναι, οι μισθοί για τους επιστήμονες είναι δραματικοί. Ναι, τα πανεπιστήμιά μας –όπως και τα σχολεία και τα νοσοκομεία– λειτουργούν καθημερινά στα όρια της έκτακτης ανάγκης. Και ναι, το κεφάλαιο είναι κοινωνική σχέση και δεν μπορούμε να το πολεμήσουμε ούτε με προσωπικές στάσεις, ούτε με ηθικολογικές επικλήσεις.

Αλλά όμως: για όσους και όσες αγωνίζονται για ένα διαφορετικό μέλλον για τη χώρα, τη νεολαία αλλά και για τους ίδιους δεν έχει έρθει ο καιρός να προχωρήσουν λίγο παραπέρα από το αλήστου μνήμης –και ακαλαίσθητο– σύνθημα του 80 «πτυχία για δουλειά και όχι για κορνίζες»;

Αλλά όμως: το ότι η ηθικολογία είναι άχρηστη και επικίνδυνη σημαίνει ότι δεν υπάρχει ανάγκη ηθικής; Και βέβαια όχι. Έχουμε ανάγκη από την ηθική που θα καλεί τον επιστήμονα να μείνει στον τόπο του και να τον βοηθήσει, να προσφέρει σε αυτόν τις επιστημονικές του γνώσεις, να προσφέρει σε εκείνους που δεν μπορούν –και γιαυτό δεν το σκέφτονται καν– να φύγουν από τη χώρα.

Είναι όντως δύσκολο να γίνει εύληπτο αίτημα η διεκδίκηση των νέων να μείνουν και να δημιουργήσουν στην Ελλάδα, ως εργαζόμενοι και ως επιστήμονες. Τόσο λόγω των αντικειμενικών συνθηκών, όσο και λόγω της καθυστερημένης αντίληψης ότι τα «παιδιά» πρέπει να βρουν κάπου δουλειά και πέραν τούτου ουδέν. Ωστόσο, είναι η επείγουσα ανάγκη των καιρών: η γείωση με τον τόπο σου και η διεκδίκηση της ζωής σε αυτόν. Η νομαδική περιδιάβαση στις μητροπόλεις του καπιταλισμού δεν μπορεί να θεωρείται προοδευτικό αίτημα της νέας γενιάς. Αντιθέτως, είναι ο κυρίαρχος λόγος και η κυρίαρχη επιταγή του διεθνούς κεφαλαίου.

Τα οστά του Κάλβου ήλθαν από το Λονδίνο στην Αθήνα και στη συνέχεια στη Ζάκυνθο το 1960, κατόπιν αιτήσεως της ελληνικής κυβέρνησης. Πρεσβευτής στο Λονδίνο εκείνα τα χρόνια ήταν ο Σεφέρης. Έγιναν οι αναμενόμενες τελετές και η απόδοση τιμών. Η έρευνα για τον Κάλβο τα τελευταία χρόνια έχει αναθερμανθεί και μελετά νέες διαστάσεις του έργου του. Το παρόν πρόχειρο σημείωμα ασ κλείσει με έναν ακόμη στίχο από την *Ωδή Πρώτη: πλουτίζει το πέλαγος από την μυρωδιά των χρυσών κίτρων*

Ξέρουμε πια ότι οι άνθρωποι φτιάχνουν την ιστορία τους όχι ως ασηρημένες δυνάμεις, αλλά με τα σώματά τους, στη γη τους, με τη μυρωδιά των χρυσών κίτρων...

*Η Γιάνα Γιαννουλοπούλου είναι πανεπιστημιακός (ΕΚΠΑ)

Σχεδόν στον πάτο ο πολιτικός κόσμος

Σήψη, εκβιασμοί, συμβόλαια, συγκαλύψεις, ομερτά και δυσωδία παντού

Για τα κανάλια, ο «λαϊκός» Πολάκης χρησιμοποιεί τη λέξη «βοθροκάναλα». Για τον πολιτικό κόσμο των ημερών μας συνοδικά (κι ως κραυγάζουν οι πάντες «δεν είμαστε όλοι ίδιοι»), ποια λέξη θα απέδιδε την πραγματική κατάσταση;

Όλοι δεν πιστεύουν ότι η πολιτική σφαίρα κοντεύει να πιάσει πάτο, έχοντας μετατραπεί σε χωματερή, αφού όπου κι αν ακουμπήσει κανείς λερώνεται; Κι όμως, ίσως να είναι χειρότερη η πραγματική κατάσταση. Το «ατύχημα» με το πετρελαιοφόρο Αγία Ζώνη έφερε στην επιφάνεια την απίστευτη διαπλοκή του πολιτικού κόσμου με το λαθρεμπόριο καυσίμων και το μαύρο χρήμα, τις σχέσεις πολιτικού κόσμου και κρατικών φορέων με απίθανους κερδοσκόπους εφοπλιστές και μαφιόζικους κύκλους.

Ο πρωθυπουργός της χώρας, της πρώτης και δεύτερης φοράς Αριστεράς(!), κάλυψε πλήρως τον Κουρουμπλή και φυσικά τον συνεταίρο του, Π. Καμμένο. Ο τελευταίος, είχε ιδιαίτερες συνομιλίες με έγκλειστους στον Κορυδαλλό, αλλά και «πιάστηκε» στο καζίνο του Λονδίνου... Ο κ. Τσίπρας, μάλλον κι αυτός θύμα εκβιασμών (γιατί Κουρουμπλήδες και Καμμένοι δεν βγήκαν τυχαία επειδή έκασε η μπίλια σε κάποια θέση στα ψηφοδέλτια, όπως τόσο άγνωστοι του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά έχουν παράσημα στο πέτο για διάφορα «ανδραγαθήματα»), οφείλει να τους καλύψει πλήρως, ώστε να μακροημερεύσει η κυβέρνηση.

Φαίνεται, όμως, ότι ο πρωθυπουργός έβαλε έναν όρο στον Καμμένο: να ψηφίσει και την τροπολογία για το τουρκικό σωματείο στην Θράκη κι εκείνη για τη διευκόλυνση αλλαγής φύλου με μια απλή αίτηση. Τι να κάνει κι ο Καμμένος; Να αφήσει τη δουλειά στη μέση; Σιγά το πράγμα, εδώ λέγαμε ότι «πάνω από το πτώμα μας θα περάσουν τα μνημόνια», σε αυτά θα κολλήσουμε; Σύνθημά μας, η κυπριακή παροιμία «είπαμε, ξείπαμε, την παρόλα μας την χέζουμε».

Ο καμμένος ο Τσίπρας κάνει ότι δεν καταλαβαίνει. Έχει ανοίξει διάπλατα τις πόρτες στα λαθρεμπορικά, μαφιόζικα, αεριτζήδικα στοιχεία, κάνει γαργάρα ονόματα και διευθύνσεις, κι αφήνει να πέφτουν πυρά μόνο προς την πλευρά Μαρινάκη γιατί εκείνος επέλεξε να πάει ανοικτά με την Ν.Δ. Αυτά που είπε ο Καμμένος στην Βουλή κατά τη σχετική συζήτηση, δίνουν μια εφιαλτική εικόνα για το τι γίνεται με το μαύρο χρήμα, τις εξαγορές εκδοτών, τα στημένα παιχνίδια, τους ψευδομάρτυρες και άλλα θαυμαστά.

Για αυτά όλα, ο Τσίπρας κάνει πως δεν ξέρει ή ότι είναι υπεράνω. Κι όσο αναρριχώνται οι μαφιόζοι, όσο υπόδικοι θέτουν όρους και τελεσίγραφα, μετά θα αναρωτιόμαστε που πήγε η δημοκρατία...

Η Ν.Δ. μέσα στο πλέγμα αυτό, προσπαθεί να φθειρεί την κυβέρνηση, αλλά και υιοθετεί τον Μαρινάκη και σε λίγο θα πληρώσει τα αντίστοιχα γραμμάτια. Βέβαια, η καραμανλική της πτέρυγα το παίζει δίπορτο, στηρίζοντας την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, μετέχοντας με στελέχη της σε αυτήν (Παπαγγελόπουλος) και έχοντας σαν ενδιάμεσο τον Παυλόπουλο, τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που χαιρέτησε δουλοπρεπώς τον Ντάισελμπλουμ. Στον χώρο της Κεντροαριστεράς (της μη κυβερνώσας), πριν συμφωνήσουν σε πολιτικό πρόγραμμα και θέσεις, μαζεύτηκαν ήδη 10 υποψήφιοι που δεν μπορούν ακόμα να τα βρουν για τη διαδικασία εκλογής αρχηγού. Η αντιπαράθεση σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία αφορά συσχετισμούς αλλά και μεθοδεύσεις νόθευσης των αποτελεσμάτων.

Στη φασιστική Χ.Α., η ανεξαρτητοποίηση του πρώην πρωτοπαλίκαρου Μίκου, έγινε με ευθείες βολές για σημεία και τέρατα και στον χώρο αυτό. Σήψη, εκβιασμοί, συμβόλαια, συγκαλύψεις, ομερτά και δυσωδία παντού. Τη ριζική απάντηση λυμάτων που απαιτείται, μόνο ένα αυθεντικό δημοκρατικό, λαϊκό κίνημα μπορεί να την επιφέρει.

Γ.Π.